

Tamás Tibor

Magyar sorskönyv a putyini téboly idején

Illés György: Nincs harmadik út

Remek időzítés! Éppen 2022 tavaszán vehetjük kézbe Illés György új könyvét, amely különleges fénybe helyezi a magyar közelmúlt nagy kérdéseit.

Ezekben a háborús hetekben gondolkodó ember nem maradhat az elefántcsonttoronyban. A gátlástalan orosz hazugságáradat és a korlátokat nem ismerő putyini brutalitás teljesen egyértelművé teszi, hol áll a jó és honnan jön a rossz. Nincs többé mellébeszélés, csak hiteltelen orosz propaganda-erőlködés.

Nem is olvashatnánk jobbkor Illés György hősének, az antifasiszta ellenállásból érkezett fiatalembernek a helytállásáról a 20. századi magyar történelem nehéz éveiben. A „Nincs harmadik út" főszereplője a „Meghalni Budapestért" című Illés-könyvben megismert Hajdú Lajos. Ez a fiatal férfi a zivataros időkben oly ritkán előforduló szilárd vonatkoztatási pont: bármerre fordul az ország szekere, ő mindenkor a szabadság híve, a legalul lévők mindenkori megbízható szövetségese.

Illés György kiváló dramaturgiai megoldást választott. Hajdú Lajos nem megy át látványos személyiségváltozáson, annál látványosabb a kálvária, amit végig kell járnia. A szilárd jellemű főhős odisszeiát jár, így az ő kényszerű vándorlása során, az ő egyéni szempontjából tárulnak elénk a magyar nép életének 1945 és 1963 közötti fordulatai.

Illés György új könyve a huszadik század különleges pillanatában kezdődik. Amelyről később Bibó István így emlékezett képzelt sírfeliratában: „Élt 1945-1948." A főhős olyan közegben éli át a koalíciós idők és a nagy köztársasági remények lázas éveit, amelyről ritkán olvashatunk. Hajdú Lajos ugyanis a kisgazdapárt legfelsőbb köreiben vív ki magának megbecsülést. A legismertebb kisgazda vezetők, Kovács Béla, Nagy Ferenc fontos munkatársa. Rákosiék számára a legkeresettebb célponttá válik, Péter Gábor személyes ügye lesz, hogy lekapcsolja őt.

A menekülés, a somogyi és zalai bujkálás, majd a lebukás új felvonásai következnek a történelmi tablóban. Mind-mind alkalom arra, hogy Illés György alig ismert tájakra vezesse olvasóit.

Eme könyvajánló szerzőjét azonban az új könyv második fele ragadta meg leginkább – amint említettem, nem függetlenül a 2022-es lidércnyomástól, Putyin aljas támadásától Ukrajna ellen.

Illés György főhőse Ausztriába menekülése után mutatja meg igazi emberi nagyságát. Látva az emigráció szétesettségét, az osztrák hatóságok bénultságát, a keleti blokk ellen hidegháborút vívó észak-atlanti szolgálatok közönyét, gyorsan megtalálja hivatását a vasfüggönyön túlról átcsúszó, elcsigázott, elgyötört emberek valódi megsegítésében. A főhős az áskálódó emigráns csoportok mindegyike számára elismert figurává emelkedik. Kitüntetett szerepe lehetővé teszi számára, hogy belelásson az amúgy is feszült magyarországi helyzet élezésére törekvő machinációkba.

Közeledik 1956 ősze, és a könyv főhősét egyre szélsőségesebb figurák keresik meg egyre hagymázosabb elképzelésekkel. Hajdú Lajos azonban mindvégig megőrzi józan ítélőképességét és emberségét. Azokban a napokban is, amelyeket az 1956. november elején szétlőtt Budapesten tölt, majd Nyugatra visszatérve, az 1957 eleji, robbanásig feszült hónapokban is.

Valahányszor Magyarország elleni fegyveres kalandokba próbálják belerángatni, higgadt elutasítás a válasza. Így aztán nem okoz igazán meglepetést az olvasónak, hogy Lajos élete 1963-ban sorsdöntő fordulatot vesz...

A könyv írása során Illés György nem számíthatott Putyin 2022 februári tébolyult agressziójára, mégis, soha nem lehetne aktuálisabb művének üzenete:

Békét!

A szétlőtt lakónegyedekre, a terrorizált civilek sorsára gondolunk, amikor a „Nincs harmadik út” utolsó lapjain a béke dicséretét olvassuk:

„Nézz le a városra, Lalikám! Százezrek nyüzsögnek benne, gondjaikkal, örömeikkel, apró torzsalkodásaikkal, és békében akarnak élni. Majd te is dolgozni fogsz. Ami elmúlt – rossz álom volt. Vannak és lesznek barátaid. Kisimulnak a gyötrődés ráncai, szebb lesz, mint valaha volt.

Kigyúltak a fények. A város ezer csillogással köszöntötte a leszálló estét.”

Illés György: Nincs harmadik út

HEFA Invest Kft. 2022.